

*Hvordan udvikle kultur og identitet i
litteratursamtalen?*

Helle Rørbech, Ph.d. studerende
DPU, Århus Universitet

- Formålet med undervisning i faget dansk i grundskolen er bl.a., at eleverne ser en forbindelse mellem sprog, litteratur og andre udtryksformer og udvikling af personlig og kulturel identitet (*Fælles Mål 2009 s. 3*).
- I oplægget vil jeg fokusere på, hvordan begreberne *kultur* og *identitet* kan forbindes med diskursive praksisser og retoriske strategier i litteratursamtaler.

- I mit ph.d. projekt undersøger jeg konstruktioner af kultur og identitet i *Fælles Mål* 2009, i lærerinterviews og i litteratursamtalerne i fire klasser.

Formålet med projektet

- At producere viden om relationerne mellem litteratur, kultur og identitet fra et *poststrukturalistisk* og *analytisk* perspektiv
- At præsentere nye perspektiver på spørgsmålene:
  - Hvorfor undervise i litteratur?
  - Hvad er interkulturel litteraturundervisning?

Empirisk materiale og metode

- **Dokumenter:** Fælles Mål 2009, Dansk litteraturs kanon 2004
- **Interviews:** fire læreres refleksioner over at undervise i litteratur
- **Klasserumsobservationer:** 7., 8. og to 9. klasser
- **Analysemetode:** Diskurs og tekstanalyse

Analytisk perspektiv

- Socio- kulturelt kulturbegreb kombineret med et poststrukturalistisk (og postmoderne) kulturbegreb
- Kultur opfattes som *diskursfællesskaber* (Kramsch 1998, 2006) og *kultur og identitet* er forbundne med *viden/magt* relationer (Norton 2000, Popkewitz and Brennan 1998, Blackledge and Pavlenko 2004)

Kultur

- Performativ (vi gør kultur)
- Kulturelle performances er forbundne med viden/magt relationer
- Eleverne *gør* kultur og identitet, når de diskuterer litterære tekster

Analyseresultater (klasserumsobservationer)

- Deltagerne i litteratursamtalerne positionerer sig ikke blot i stabile identitetskategorier (dansk, københavner, pige, ung, for eller imod x, konkret eller overført læsning etc.).
- De bruger troper som ironi og strategier som parodi, digression, gentagelse og forskellige forsinkelses/udsættelsesstrategier for at modsætte sig eller forhale en positionering og spille/lege med identitet og mening.
- Andre modstandsstrategier er fx tavshed, passivitet eller at positionere sig i en mod - diskurs

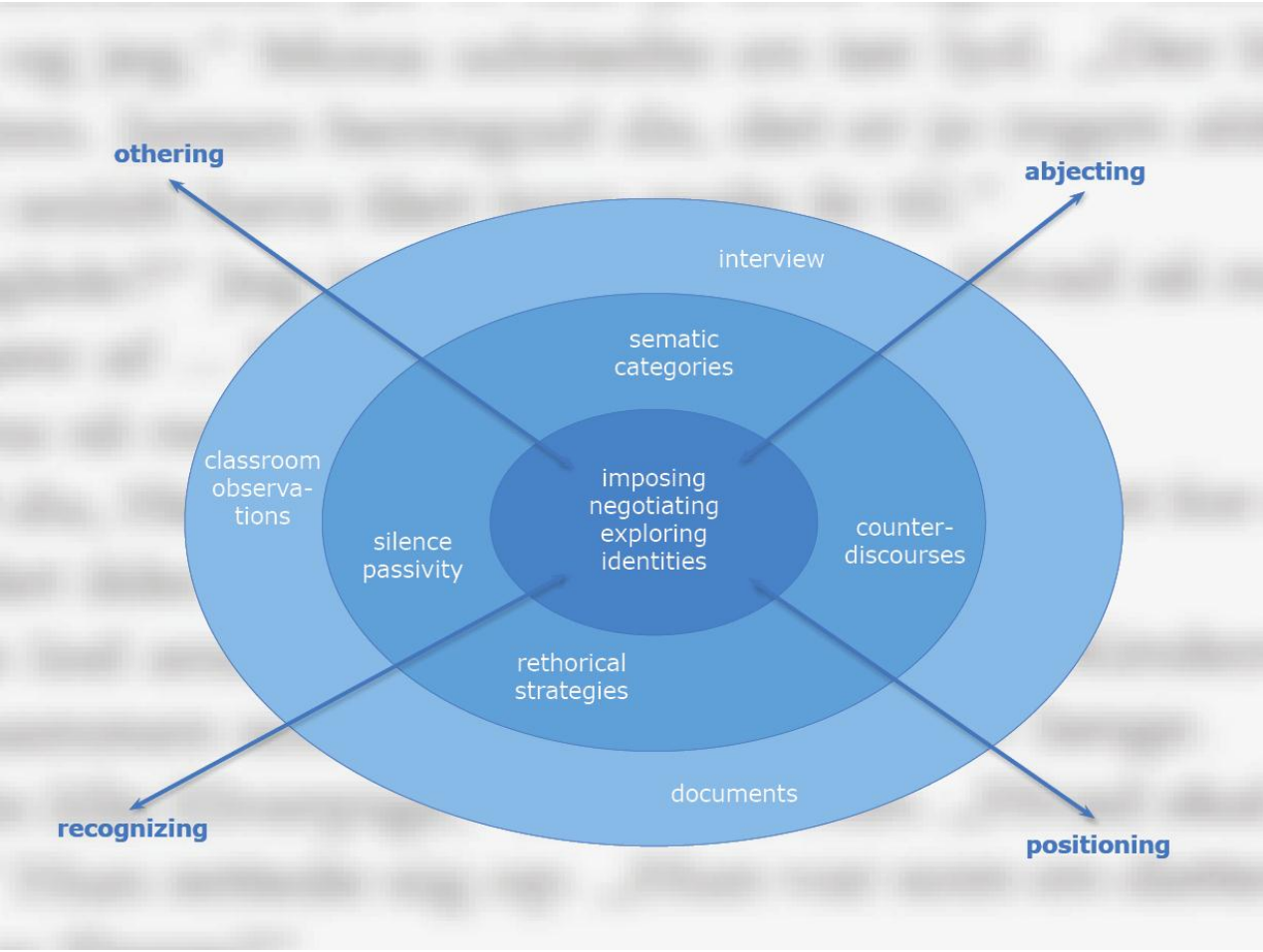
Konsekvenser

- analysen af litteratursamtalen må have et dobbeltfokus
- Sematiske kategorier og forskelle
- retoriske strategier,
- at forfølge den semiotiske proces og undersøge, hvem der fastlægger meningen.
(Blackledge and Pavlenco 2004)

Identitet konstrueres gennem forskellige strategier og kan forstås i forskellige kategorier:

- andetgørelse og abjektionsprocesser, når identiteter er forudsatte eller pålagte
- modstand mod fastlæggelse af mening og identitet, når identiteter forhandles eller udforskes
- genkendelse når en performances opfattes som legitim inden for en bestemt diskurs

Konklusioner

- I litteratursamtaler er identitet ikke kun forudsat eller pålagt.
- Identitet bliver også forhandlet og udforsket
- Fortolkning af og samtale om litteratur er tæt forbundet med forhandling og udforskning af identitet.

- Når forskellige fortolkninger støder sammen forhandles og udforskes identiteter også i (magt)spillet om hvilken fortolkning der sejrer (Blackledge and Pavlenco 2004)
- og i disse situationer er både mening og identitet på spil og kan blive udforsket og spillet med.

Perspektiver

Hvis identitet og kultur ikke er noget eleverne har eller er, men noget de *gør* i *samspil* med andre i litteratursamtalen må interkulturel litteratur pædagogik se litteratur og Litteraturundervisning, som steder hvor *mening* og *identitet* kan undersøges og udforskes, og hvor fikserede identiteter som fx stereotyper kan transformeres.

Det flerstemmige klasserum

bygger på en tænkning, hvor kultur og identitet er forudsatte størrelser og hvor stemmerne opfattes som 'færdige' meninger som mødes og i en dialog